

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 69 objavljen dana 4 lipanj 2021

GALAKSIJA SUMMORUM PONTIFICUM PRIPREMA SE ZA OPTOR

Odredbe motuproprija *Summorum Pontificum* bile su odredbe mira. Tim dokumentom, koji je u potpunosti atipican iz gledišta liturgijskih propisa, iznašao se učinkovit odgovor za situaciju koja je također bila atipicna. Naime, pronašao se *modus vivendi* između stare i nove liturgije priznavanjem prava svakoga svećenika zapadnog obreda na *ritus antiquior* i stvaranjem uvjeta za njegovu javnu primjenu. Namjera motuproprija bila je liturgijski umiriti Crkvu koja je sve više srljala u krizu.

Medutim to je pravo, koje je konačno priznato, bilo nepodnošljivo ljudima koji su došli na vlast 2013. Među njima danas prevladava mišljenje da bi taj dokument trebalo, ako ne ukinuti, temeljito prekrojiti kako bi izgubio svoju bit. Po njihovu mišljenju misa iz vremena prije Drugog vatikanskog sabora u najbolju se ruku može *tolerirati*, i to uz jaku kontrolu.

Njihova ideološka *forma mentis* dovodi do toga da „laka srca“ - da se poslužimo riječima kojima je Émile Olivier, predsjednik francuske vlade, 1870. godine poslao Francusku u rat (uz sve posljedice koje su nam poznate) - preuzimaju odgovornost za povratak liturgijskih neprijateljstava. Zbog njih postoji velika opasnost da ćemo se naci u situaciji nalik onoj iz godina nakon Koncila, i to u gorim uvjetima po Crkvu kao instituciju.

Slavljenje tridentske mise - teško osvojeno pravo

Trebamo biti posve svjesni da je rimski zakonodavac pod pritiskom otpora koji nije bilo moguće ugušiti postupno (prvo 1984. s pismom *Quattuor abhinc annos*, zatim 1988. motuproprijem *Ecclesia Dei* te 2007. motuproprijem *Summorum Pontificum*) počeo tumačiti primjenu misala iz 1969. neobaveznom.

I prije toga su u Francuskoj, ali i diljem svijeta, župnici nastavljali nepokolebljivo slaviti tradicionalnu misu. U isto su vrijeme na mnogim mjestima nicali „divlje“ kapelice jer su sankcije koje su neki biskupi nametali samo još više poticale širenje takvih misa. „Divlje“ su kapele postale još brojnije kada su mladi svećenici koje je formirao i zaredio mons. Lefebvre počeli obavljati svoju svećeničku službu, i to podjednako u neovisnim kucama osnovanim s ciljem primanja svećeničkih kandidata, kao i u prostorima koja su u gradovima ili na selu uređivana za liturgijska slavlja, često vrlo rudimentarno.

Nakon suspenzije *a divinis* mons. Lefebvrea iz 1976. godine njegovo je djelovanje postalo vrlo prepoznato. Nakon toga događaja uslijedio je još jedan - miroljubivo zauzimanje Crkve Saint-Nicolas-du-Chardonnet u Parizu od strane mons. Ducauda-Bourgeta i vjernika okupljenih oko njega, koji su onamo ušli jedne nedjelje i nikada nisu izašli. Na slican način 10 godina kasnije, 1986., nedaleko Versaillesa, župljani tradicionalne župe Saint-Louis du Port-Marly koji su istjerani iz svoje crkve, radi cega su joj prethodno zazidana vrata, kroz ta ista vrata jednostavno provalili i ponovno zauzeli crkvu. I danas se ondje nalaze.

Povijesna anketa IFOP-a (Francuskoga zavoda za javno mnijenje) iz 1976. koju je objavio lionski dnevnik *Le Progrès*, pokazala je da 48% katolika koji redovito

odlaze na misu smatra da je Crkva otišla predaleko s reformama te da ih je 35% i dalje za misu na latinskom. Daljnje ankete koje je u Francuskoj i diljem svijeta do danas prove Paix liturgique iznijele su na vidjelo jednu ocitu tendenciju: dobar dio, a ponekad i većina praktičnih vjernika, *traži* da se tradicionalna misa slavi u njihovim župama.

Nadalje, povoljna psihološka klima koja je nastala motuprijem Benedikta XVI. te kontinuirani rast ustanova specijaliziranih za tradicionalnu liturgiju, Bratstva sv. Pija X. i ustanova pod povjerenstvom Ecclesia Dei osnovanih od 1988., doveli su do stalnoga porasta broja lokacija na kojima se slavi tradicionalna misa u svijetu. Od 2007. do 2017., primjerice, ta brojka se udvostručila.

Rijec je o paradoksu koji su primijetili sociolozi religije, poput francuske Danièle Hervieu-Léger: tradicionalni pokret suprotstavio se koncilskoj struji onako kako se prividno „moderni“ proces suprotstavlja autoritetu. Reakcija tradicionalista ima neka obilježja koja bi se danas nazvala „populizmom“ jer oni osporavaju legitimitet „elita“ koje usvajaju nove stavove koji nastaju u njihovom „elitistickom“ balonu. Drugi je paradoks taj da je tradicionalni pokret od svojih početaka zasnovan na djelovanju laika (koji podržavaju pa i „stvaraju“ svećenike kroz specijalizirane ustanove) koji odbacuju smjernice Drugoga vatikanskog koncila kojima je zapravo cilj „promicati laikat“! Možemo čak dodati da je Crkva zapadnog obreda od Koncila prestala biti tridentaska, a brigu za tridentinizam - koji je po svojoj biti hijerarhijski - danas su preuzeli obični, mali ljudi. Teološki, a ne sociološki gledano, rijec je o zacudujućem i providonosnom budenju *sensus fidelium*, vjerskog instinkta vjernika, koji kroz *lex orandi* svim snagama brane izražavanje nauka o euharistijskoj žrtvi, stvarnoj prisutnosti, hijerarhijskom svećenstvu i, općenitije govoreći, o transcendenciji otajstva rijeci „Ovo cinite meni na spomen“!

Neugušiva sposobnost za otpor

Pred opasnošću koja se danas javlja možemo pokušati procijeniti postojeće snage sagledavanjem francuske situacije, koja dakako nije posve jednaka onoj u drugim dijelovima Crkve, ali koja je za to područje simptomatska.

„Službena“ Crkva danas nema više ništa sa cvrstim aparatom koji je bila u prvim desetljećima nakon Koncila. Slabokrvna je zbog malog broja svećenika i redovnika, a i broj bogoslova, pa čak i bogoslovija, u stalnom je padu. Vjernici koji odlaze na mise sve su stariji i sve raštrkaniji po crkvenim ladama, i bez primjene epidemioloških mjera. Logično je da je sve to popraćeno katastrofalnim financijskim stanjem u nemalenom broju biskupija. Tomu treba pridodati i posljedice onoga što se naziva „zdravstvenom krizom“ zbog koje je nestalo otprilike 30% od preostalih župljana. Zbog dugih stoljeća prisutnosti katolicanstva, ono se još uvijek smatra bitnom sastavnicom društva, ali današnja je stvarnost posve ogoljena pred našim očima - katolicanstvo je gotovo nestalo iz javne sfere.

Suprotno tomu tradicionalni svijet predstavlja „iznimku“ u Crkvi, napose iz motrišta svećeničkih i redovničkih zvanja čije brojke nalikuju onima iz razdoblja prije 1965. Brojne mlade osobe, koje uopće nisu doživjele koncilске sukobe, danas se spontano okreću prema tradiciji. Na tradicionalnim nedjeljnim misama pastva je brojna, a prosjek godina nije velik. U tradicionalnoj galaksiji, i na planu liturgijskog života i u smislu njezine „plodnosti“ zvanjima, sve se odvija kao da se Drugi vatikanski koncil nije održao. U njoj se vjeronauk poučava kao nekada, na vrlo strukturiran način, i postoji velika mreža škola koje osiguravaju dobar prijenos vjere, prakse i navika kršćanskog života. Osim toga, granice tradicionalnoga svijeta miješaju se s „konzervativnijim“ dijelom Crkve (koji čine zajednice poput one svetog Martina (Communauté saint Martin) ili Emanuela (Communauté de l'Emmanuel), itd.) čija se vitalnost s jedne strane može objasniti njihovom „razlikom“ u odnosu na službene stavove, a ta se razlika upravo više ili manje nadahnjuje otporom tradicionalnih zajednica.

Dakako, uspjeh ima i svoje naličje. Generacijska obnova je doduše osigurana, ali u svijetu koji je krajnje sekulariziran to se ne događa bez gubitaka, a u usporedbi s nužno vrlo militantnim okolnostima razdoblja nakon Koncila, tradicionalni svijet danas se možda čini *etabliranijim* nego što je nekod bio. Ipak, pokazuje se da se akcije i pritisci kojima se želi održati stecena prava i postići još veća mogu organizirati bez teškoca. Pritom društvene mreže u ovom, kao i drugim slučajevima predstavljaju značajnu pomoć u izražavanju galaksije koja je „nekonformistička“.

U takvim bi uvjetima u Crkvi danas u bilo kojem trenutku moglo doći do eksplozije nezadovoljstva slične pokretu „žutih prsluka“. Ali sa sljedećom bitnom prednošću: u katoličkim stvarima nauka i praksa za kršćanski su puk usredotoceni na slavljenje nedjeljne mise. Da bi se misa slavila, dovoljan je svećenik koji će je izgovoriti i vjernici koji će joj pribivati, a da ih u tome zapravo nitko ne može spriječiti. Upravo se to dogodalo nakon 1965., a posebno nakon 1969. - tridentiske mise nastavile su se slaviti kao da se ništa nije dogodilo. Nizale su se prijetnje, protivljenja pa čak i progonstva, ali ništa se nije promijenilo. Svećenici i vjernici i dalje su „činili ono što je Crkva uvijek činila“, kako je volio reci mons. Lefebvre.

Jedna nedavna činjenica vrlo je instruktivna. Kada su biskupi iz Francuske i drugih zemalja počeli slijepo primjenjivati „epidemiološke mjere“ nametnute od

svojih vlada i zabranili pricest na usta, dio vjernika koji ima poštovanje prema tome sakramentu napustio je „obicne“ crkve i otišao dostojno primati svetu euharistiju na tradicionalnu misu. Zbog toga se od pocetka zdravstvene krize broj sudionika na tradicionalnim misama udvostrucio na vecini lokacija gdje se one slave!

Poznata je cuvena recenica svetog Jeronima, koji je u 4. stoljecu rekao: „Zaspao bijaše svijet, a kad se probudio, vidio je da je sav arijanski“ nakon što je velik dio Crkvene hijerarhije prihvatio herezu. Ipak, brojni su vjernici ostali privrženi kristološkom nauku Nicejskoga koncila. Nismo li gledali i ne gledamo li i danas da se slicna situacija ponavlja? No sposobnost pružanja otpora „na terenu“, koju po prirodi stvari nije moguće ugušiti, neće isključiti prosvjede i snažne akcije koje se već ozbiljno planiraju u različitim dijelovima svijeta.